

Leo Trotskij: Ett hemlighållet tal av Lenin och lite annat

[Ur *International Socialist Review*, nr 5/70. Finns även i *Writings of Leon Trotsky [1932]*, New York: Pathfinder Press, 1973, s 306-10. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Inledning, av Lee Smith.

Hundraårsminnet av Lenins födelse har givit den byråkratiska härskande kasten i Sovjetunionen och andra arbetarstater tillfälle att hålla stora parader och fira sig själva som Lenins sanna arvtagare. Men samtidigt som dessa parasiter hyllar Lenin som en ikon, är de rädda för den verkliga Lenin, och fortsätter att hemlighålla de av hans verk som de anser vara farliga för deras makt och privilegier. Denna artikel är bevis för det. Det är första gången den publiceras på engelska. (Översättning från ryska av Tom Scott.) Den gavs ut första gången i den ryska **Oppositionsbulletinen** i december 1932, i en osignerad artikel. Artikeln hade förberetts av Trotskij, och större delen är ett tal som Lenin höll 17 juni 1921 inför Kommunistiska internationalens Exekutivkommitté (EKKI), under ett möte inför internationalens tredje kongress. Lenins tal har utelämnats i hans **Collected Works** som har publicerats i Sovjetunionen. I den kronologi som finns i band 32 av **Collected Works** ("VI Lenins liv och arbete – viktiga datum (december 1920 – augusti 1921)", finns på sidan 579 en not som bekräftar att Lenin talade inför EKKI denna dag. Men talet själv finns inte med i samlingen. Byråkratin väljer att dölja Lenins ord för massorna i de länder som de styr över.¹

Kominterns tredje kongress sammanträdde i Moskva mellan 22 juni och 12 juli 1921. Kongressen var ett mycket viktigt ögonblick för den kommunistiska världsrörelsen. Den första och andra kongressen hade utarbetat allmänna principer för Kominterns politik, principer som skilde Tredje internationalen från den reformistiska Andra internationalen och de centristiska oberoende socialdemokraterna. När den tredje kongressen ägde rum hade det skett en förändring av världssituationen. Trotskij, som rapporterade om "Den världsekonomiska krisen och den Kommunistiska internationalens nya uppgifter" [finns på marxistarkiv.se – övers anm], pekade på att "[v]ärldssituationen och de vidare framtidsutsikterna ha alltså en djupare revolutionär karaktär" (sid 23). Men borgarklassen hade fått ett andrum och förnyat självförtroende efter uppsvinget efter kriget och "proletariatet är idag överallt på defensiven. Vår uppgift är att utvidga proletariats försvarskamp på det ekonomiska planet, fördjupa den, öka det stridsberedda proletariats medvetande genom att klart och exakt formulera villkoren för kampen, ge den politiska former och omvandla den till en kamp om den politiska makten."² Under denna kongress fördes enhetsfronttaktiken för första gången fram som ett sätt att föra försvarsstriderna och under dessa rycka loss massor av stridbara arbetare ur de socialdemokratiska ledarnas grepp.

Frågan om ultravänsterismen var en mycket viktig fråga under kongressen. Lenin påpekade att han tillhörde "högern" vid den tredje kongressen. Men Lenins och Trotskij's linje – att förbereda sig för ett långsiktigt perspektiv och bygga upp och stärka de kommunistiska partierna – segrade. Som Trotskij nämner hade marshändelserna i Tyskland ägt rum bara några få månader innan kongressen. Marshändelserna var en rad spontana uppror i centrala delen av Tyskland, som var isolerade från aktioner bland arbetarna i resten av landet. Tyska Förenade Kommunistpartiet (det parti som var anslutet till Komintern i Tyskland) agerade under upproren och försökte driva dem längre än vad de tillät. Den tyska delegationen ville att kongressen skulle släta över det tyska partiets äventyrspolitiska misstag och godkänna dess roll under händelserna. Medlemmar ur den franska delegationen som företrädde partiets yngre, mer militanta delar, var kritiska mot den politik som drevs av Frossard, det franska partiets ledare, och Marcel Cachin, Frossards främste medarbetare.

1 Ännu 1973, när *Writings* trycktes var talet som återges hemlighållet – övers anm.

2 Finns inte i den svenska utgåvan. Ur Trotskij's sammanfattande tal angående världssituationen vid kongressen, *The First 5 Years of the Communist International*, New York: Monad Press, 1972, vol 1, s 231 – övers anm.

*Frossard och Cachin kom från en parlamentarisk bakgrund i det tidigare franska socialistpartiet och hade en benägenhet att ersätta massmobiliseringar med överenskommelser i deputeradekammaren. En av de franska delegaterna, Laporte, som enligt Trotskij senare blev fascist, var vid denna tidpunkt ledare för det franska Ungkommunistiska förbundet. I **Kommunistiska internationalens första 5 år** beskriver Trotskij den ordväxling som Lenin hänvisar till i sitt tal: "Vid detta tillfälle frågade jag (Laporte): 'Vad anser du, ska de värnpliktiga ta till väpnat motstånd eller bara göra passivt motstånd?' Och kamraten svarade hetsigt: 'Givetvis med en revolver i hand.' Han antog att han på detta sätt visade sig vara helt enig med Tredje internationalen, att han gjorde Tredje internationalen revolutionärt lycklig, och att han genom att tala som han gjorde uppfyllde sin plikt. Han var helt allvarlig och var ovillkorligt beredd att bekämpa inkallelseordern med en revolver i hand. Vi hällde naturligtvis en spann iskallt vatten över honom, och jag tror att kamraten kommer att lära sig."*¹

Bela Kun, som enligt Trotskij knuffades fram av Zinovjev, Bucharin och Radek, och vilken Lenin går mot i sitt tal, ledde den ungerska revolutionen 1919 och stod i ledningen för den kortlivade ungerska sovjetrepubliken. Till skillnad från de ryska bolsjevikerna började Bela Kun och de övriga ungerska kommunistledarna genast efter inrättandet av sovjetrepubliken (21 mars 1919) att nationalisera all jord. Genom att på så sätt förbise den stora majoriteten av bönderna hjälpte dessa ledare kontrarevolutionen på landsbygden, och hjälpte därmed till att påskynda republikens fall (1 augusti 1919). Bela Kun blev senare en rabiati anti-trotskist.

Trotskij skrev artikeln 1932 på grund av de katastrofala konsekvenserna av stalinismens "tredje period", i synnerhet i Tyskland där fascisterna stod på randen till att ta makten. Teorin om den "tredje perioden" var Stalins uppfinning för att dölja det reaktionära byråkratiska förräderiet mot revolutionen med ihåligt superrevolutionärt tal. Den utgick från att de kommunistiska partierna var på väg att ta makten överallt, och skrotade enhetsfronttaktiken till förmån för en "enhetsfront underifrån", vilket i princip innebar att de bara arbetade i sekteristiska grupper som bestod uteslutande av kommunister. I och med att teorin splittrade arbetarklassen underlättade den fascismens uppkomst. Den ledde till vansinnet att likställa socialdemokratin med fascismen och vifta undan hotet från hitlerismen med parollen: "Hitler kommer inte att bli långvarig, och efter Hitler är det vår tur att komma till makten!"

Nästan 40 år efter att Trotskij skrev denna artikel och nästan 50 år efter att Lenin höll sitt tal, är frågan om ultravänsterismen fortfarande en brännande fråga för den nya generationen av unga radikaler som kämpar i befrielseörelsen i tredje världen, i kvinnorörelsen och antikrigsrörelsen. Till och med den specifika frågan om hur man bäst kämpar mot kapitalisternas inkallelser, som ställdes vid den tredje kongressen, debatteras än idag.

Lee Smith

Ett hemlighållet tal

Kominterns tredje kongress samlades i Moskva tre månader efter "marsdagarna" i Tyskland 1921. Det tyska kommunistpartiets unga ledning, som inte hade lugnat ner sig efter striderna i mars, argumenterade ungefär så här: Eftersom vår epok är revolutionär måste vi, den revolutionära förtruppen, marschera framåt, inte stanna för några hinder och väcka arbetarklassen med vårt exempel. De utgick alltså inte från proletariats konkreta förhållanden eller verkliga villkor, och dess olika grupperingar, utan från en allmän karakterisering av perioden som revolutionär. Sådan är den revolutionära äventyrspolitikens allmänna historiska och filosofiska grundval. 1921 skisserades denna filosofi bara med diskreta penseldrag. 10 år senare har den utvecklats, helgonförklarats, byråkratiserats – i namn av teorin om den "tredje perioden"

Det är desto viktigare att påminna oss om Lenins inställning till denna teori eftersom ett av hans klaraste tal om detta fortfarande hålls undangömt i Kominterns arkiv. Vi tänker på Lenins tal 17 juni

1 Leo Trotskij, *The First 5 Years of the Communist International*, New York: Monad Press, 1972, vol 1, s 276.

1921, under EKKI:s möte strax innan den tredje kongressen. För att klargöra de utdrag ur talet som citeras nedan, är det nödvändigt att komma ihåg att ultravänsterismen vid denna tidpunkt fanns i nästan samtliga partier. Exempelvis förespråkade en del av den franska delegationen – om än i efterhand – att de som kallades in 1919 skulle vägra göra militärtjänst. Delegaten från Luxemburg anklagade det franska partiet för att det inte ”hindrade” de franska truppernas ockupation av Luxemburg. När Trotskij talade mot Cachin-Frossards opportunistiska politik var han, som han förklarade, tvungen att först kritisera ultravänsteristerna. Han visade att det inte gick att besegra militarismen genom att en militär åldersgrupp (”1919 års åldersklass” som fransmännen säger) gjorde passivt motstånd, utan att det krävdes ett aktivt ingripande från hela arbetarklassen. Han visade att om inte proletariatet i sin helhet var redo för en fullständig revolutionär omvälvning, så kunde det inte hindra en militär ockupation av Luxemburg. Alla försök att lösa dessa ”privata” problem med en styrkeuppvisning när styrkan inte var tillräcklig för att lösa det grundläggande problemet, det vill säga att gripa makten, skulle leda till äventyrspolitik – en väg som skulle kunna visa sig vara ödesdiger för de unga kommunistpartierna.

Zinovjev, Bucharin och Radek stod på ultravänsteristernas sida. Men eftersom de inte visste vilken sida Lenin skulle stöda, avstod de från öppen kamp. De knuffade fram Bela Kun som inte bara försvarade strategin i Tyskland i mars (han hade personligen ett stort ansvar för denna strategi), utan också den ultravänsteristiska kritiken från Luxemburgdelegaten och en del av den franska delegationen, den framtida fascisten Laporte.

Lenin var inte med på mötet. Efter att ha fått höra hur debatten utvecklade sig, skickade han efter en ordagrann utskrift av diskussionen, och framträdde sedan vid EKKI:s möte och höll ett kraftfullt tal mot ultravänsteristerna:

Kamrat Bela Kun vill hävda att det bara är opportunisterna som har fel – men i själva verket har även vänsteristerna fel. Jag har här en ordagrann utskrift av kamrat Trotskij's tal. Enligt rapporten säger Trotskij, att om de vänsteristiska kamraterna fortsätter längs denna väg, kommer de att ödelägga den kommunistiska rörelsen och arbetarrörelsen i Frankrike. (*Applåder.*) Jag är fullständigt övertygad om detta. Jag har därför kommit hit för att protestera mot kamrat Bela Kuns tal, som gick emot kamrat Trotskij istället för att försvara honom – vilket han skulle ha gjort om han ville vara en verklig marxist...

Kamrat Bela Kun tror att det är revolutionärt att försvara vänsteristerna alltid och överallt. Ett ensamt parti kan inte förbereda revolutionen i Frankrike, ett av Europas största länder. Allra mest nöjd skulle jag bli om de franska kommunisterna erövrar ledarskapet över fackföreningarna...

När jag tittar på kommunistpartiets storartade arbete, när jag ser alla dessa celler i fackföreningarna och andra organisationer, säger jag: Revolutionens seger är säkrad i Frankrike om inte vänsteristerna gör något dumt. Och när någon, som Bela Kun, säger att lugn och disciplin inte har visat sig vara rätt – då är det vänsteristisk idioti. Jag kom hit för att säga till våra vänsterkamrater: Om ni följer sådana råd så kommer ni att ödelägga den revolutionära rörelsen...

Lenin gick över till frågan om det franska partiets opportunistiska misstag, och sa:

Låt oss ta ett annat exempel – Marcel Cachin och andra, som i den franska deputeradekammaren talar om det engelsk-franska samarbetet och säger att det är en garanti för fred. Det är opportunism, och ett parti som tillåter det är inte ett kommunistiskt parti. I våra resolutioner måste vi naturligtvis visa att det och det uttalandet inte kan accepteras, att det inte är ett kommunistiskt sätt. Men kritiken måste vara konkret. Vi måste brännmärka opportunismen. Men det är inte partiets verkliga opportunism, som den återspeglas i Cachins tal, som kritiseras. Istället för att kritisera den så kritiserar de (Trotskij's) uttalande, och ger nya ”råd”. Detta sa Trotskij i sitt tal (en tysk version av Trotskij's tal läses upp).

Därför hade kamrat Laporte helt fel och kamrat Trotskij, som protesterade mot honom, hade helt rätt. Kanske inte det franska partiets uppträdande var helt igenom kommunistiskt. Jag är beredd att tillstå det. Men för närvarande skulle en sådan idioti (att vägra värnplikt, etc) ödelägga den kommunistiska rörelsen i Frankrike och England. Man kan inte göra revolution genom att vädja till de som står inför 1919 års inkallelse. Kamrat Trotskij hade tusen gånger rätt när han

upprepade det. Men vi har också kamraten från Luxemburg som skarpt tillrättavisade det franska partiet för att det inte saboterade ockupationen av Luxemburg. Nåväl! Han tror att det handlar om geografi, som kamrat Bela Kun hävdar. Nej, det är ett politiskt problem, och kamrat Trotskij hade helt rätt när han protesterade mot detta. Det är mycket ”vänster”, en ytterst revolutionär idioti, och mycket skadligt för den franska rörelsen...

Jag vet att det bland den kommunistiska ungdomen finns verkliga revolutionärer. Kritisera opportunisterna på konkreta grundvalar, peka på den officiella franska kommunismens misstag, men gör inte själv dumma saker. När massorna närmar sig er, när ni närmar er segern, då måste ni ta kontrollen över fackföreningarna. Att få majoriteten i fackföreningarna är ett underbart förberedande arbete, och om vi lyckas med det så kommer det att vara en stor seger. Den borgerliga demokratin har ingen stark ställning längre, men i fackföreningarna härskar de byråkratiska ledarna från Andra och Två-och-ett-halvte internationalerna. Vi måste först av allt erövra en stabil marxistisk majoritet i fackföreningarna. Och sedan börjar vi göra revolutionen, inte genom att vädja till 1919 års militära åldersgrupp och inte med hjälp av den idioti som Bela Kun är specialist på, utan tvärtom genom att bekämpa opportunismen och den idioti som vänstern gör sig skyldig till. Kanske det inte så mycket kommer att bli en kamp som en varning för Marcel Cachins tal – och en öppen strid mot opportunismens traditioner – och en varning mot vänsteridiotin. Det är därför jag ansåg det vara min plikt att i grunden stöda allt som kamrat Trotskij sa, och förklara att det är ovärdigt för varje marxist och kommunist att försvara den politik som Bela Kun försvarade.

[Resten av denna artikel återgavs inte i *International Socialist Review*, utan har översatts ur *Writings [1932]* – övers anm.]

Vem band Rakovskij?

1918 riktade de rumänska ockupanterna av Bessarabien följande appell till invånarna i Mogilev:

TILL DE FREDLIGA INVÅNARNA I MOGILEV

Överlämna Rakovskij, bunden, annars kommer vi inte att upphöra med bombardemanget.

Vi vill ha fred men Rakovskij vill ha krig.

Välj honom eller oss.

Om ni bara överlämnar Rakovskij till oss kommer ni att få fred och vi kommer att skicka er proviant.

Rumänska armén

Men den sovjetiska revolutionen band inte Rakovskij, och överlämnade honom inte till fienden. Revolutionen behövde honom. Han hade ett viktigt arbete framför sig.

I oktober 1927 krävde de reaktionära franska härskarna att Rakovskij skulle kallas hem från Paris. I en not från 12 oktober 1927 protesterade Tjitjerin¹ mot ”hemkallelseordern av herr Rakovskij, vars ansträngningar och energi ligger bakom en stor del av de resultat som uppnåddes under den fransk-ryska konferensen.” Men just på grund av denna revolutionära diplomatiska energi och begåvning hatade den franska borgarklassen Rakovskij. Han måste kallas hem.

Men Stalin kallade bara hem Rakovskij för att uppfylla den rumänska borgarklassens önskningar: han band Rakovskij till händer och fötter, och överlämnade visserligen inte honom till Bukarest men band fast honom i Barnaul.

Vad är detta?

Ekonomitjeskaja Zjizn kommenterar den centrala kontrollkommissionens påbud om att utesluta ”en

1 **Georgij V Tjitjerin** (1872-1936) hade varit diplomat i den tsaristiska regeringen. Han stödde socialistrevolutionärerna under revolutionen 1905, och tvingades emigrera. Återvände till Ryssland i januari 1918, anslöt sig till bolsjevikerna, och efterträdde 1918 Trotskij som kommissarie för utrikes affärer och satt kvar på denna post fram till 1930.

kontrarevolutionär grupp”. Artikeln uppvisar en inställsamhet som är helt oöverträffad. I två små spalter läser vi:

Under centralkommitténs erfarna ledarskap med kamrat Stalin i dess ledning.

och vidare:

... det leninistiska partiet med sin ledare och lärare kamrat Stalin i dess ledning.

och efter det:

Vårt parti under ledning av kamrat Stalin, Lenins mest trofasta lärlunge.

direkt efter det:

Arbetarna i vårt land och i hela världen ser i kamrat Stalin en orubblig förkämpe för socialismen, under vars ledarskap[?] de framgångsrikt går från seger till seger.

och slutligen:

Under Lenins fana och under ledning av hans bästa elev, kamrat Stalin...

Och allt detta skrevs inte därför att det var Stalins födelsedag eller namnsdag, och inte på årsdagen av hans ”sex villkor”. Nej, detta förhålligande, som upprepas fem gånger, finns i en artikel som handlar om uteslutningen av ett antal partimedlemmar.

I samma artikel finns ett tankeväckande citat som förtjänar att förevisas: ”Partiet har för alltid avslöjat att fraktionskampen mot partiets allmänna linje och mot dess leninistiska ledarskap är kontrarevolutionär.” Varje ledarskap är ”leninistiskt” eftersom det leder, och dess linje är alltid ”allmän”, och all kamp som förs mot linjen är kontrarevolutionär. Detta avslöjas - ”för alltid”. Och det är och var och kommer alltid att så förbli. Amen.

”Stort” och ”mycket stort”

I *Rabotjaja Moskvas* redogörelse för ungdomsdemonstrationen i september står att läsa:

”På regeringsorganens kontor hänger ett stort porträtt av Iljitj.” Några rader senare: ”Det finns ett mycket stort porträtt av Stalin på historiska muséet.” Allting har sina proportioner: för den store Lenin – ett stort porträtt. För den mycket store Stalin – ett mycket stort porträtt.

Adoratskij och Zinovjev

1923 skrev Adoratskij¹ angående Zinovjeps *Partiets historia*:

Kamrat Zinovjeps föredrag är bara hastiga skisser, men perspektivet är korrekt och de är allmänt sett en sann bild av rörelsens konturer, och är verkligen en bra introduktion till en studie av partiets historia... (*Proletarskaja Revolutsija*, nr 5 1923, s 344.)

Det vore intressant att veta vad Adoratskij, som har ersatt Rjazanov,² anser i denna fråga idag.

1 **Vladimir Adoratskij** (1878-1945) var gammalbolsjevik och arbetade på utbildningskommissariatet och vid universitetet i Kazan, innan han ersatte Rjazanov på Marx-Engels-institutet.

2 **David B Rjazanov** (1870-193?) var historiker och filosof, och stödde under Första världskriget mensjevik-internationalisterna. Anslöt sig 1917 till bolsjevikerna. Han organiserade Marx-Engels-institutet och drog sig tillbaka från politiskt arbete. Men hans vetenskapliga och samvetsgranna inställning till partiets historia väckte Stalins anstöt, och Stalin gav order om att han skulle ingå bland de anklagade i 1931 års ”mensjevikrättegång”. Han avskedades som direktör för Marx-Engels-institutet och landsförvisades till Saratov. Enligt Trotskij dog han 1933, medan andra senare har angivit 1935 eller 1936.